

אייר התשע"ה

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

היחס לבעלי מומין

לפרשת אמור

8. החזקוני:
 כי כל איש וגו' - נתינת טעם הוא, וכן פירושו: דהא כל איש אשר בו מום אין נראה נאה שיקריב
9. בעל החינוך מצוה רע"א:
 שלא יעבד כהן בעל מום בעבדת בית המקדש, שנאמר (ויקרא כא יז) איש מזרעך לדרתם אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב לחם אלהיו. כלומר לא יקרב לעבדה, כי כל עניני מאכל קרוי לחם בהרבה מקומות (עי' רש"י בראשית לא נד).
 ומום זה ענינו מום קבוע, שכן פרשו בספרא (אמור ג ה) אשר יהיה בו מום לא יקרב אין לי אלא מום קבוע, מום עובר מניין? תלמוד לומר באותה פרשה כל איש אשר בו מום לא יקרב. ומום קבוע הוא, כגון גרב או ילפת והיא החזזית.
 משרשי המצוה. לפי שרוב פעלות בני אדם רצויות אל לב רואיהם לפי חשיבות עושיהן, כי בהיות האדם חשוב במראהו וטוב במעשיו, ימצא חן ושכל טוב בכל אשר יעשה בעיני כל רואיו, ואם יהיה בהפך מזה פחות בצורתו ומשנה באבריו, ואם אינו ישר בדרכיו לא יאותו פעלותיו כל כך אל לב רואיו, על כן באמת ראוי להיות השליח שהכפרה תלויה עליו איש חן יפה תאר ויפה מראה נאה בכל דרכיו, למען יתפשו מחשבות בני איש אחריו. ומלבד זה, אפשר שיש בשלמות צורתו, רמז לענינים, שמתוך מחשבות האדם בהן, תטהר נפשו ותתעלה, ולכן אין ראוי בשום צד שיהיה בו שנוי צורה מכל צורותיו, פן נתפזר נפש המחשב מצד השנוי ותנווד מן החפץ.
10. בעל החינוך מצוה רעז:
 משרשי המצוה, להגדיל כבוד הבית והדירה, על כן אין ראוי לבוא שם בעל מום כי הוא מקום השלמות, אינו בדין לעמוד שם מי שיש בו שום חסרון

1. ויקרא כ"א י"ז:
 "דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר אִישׁ מִזֶּרְעֶךָ לְדֹרְתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב לְהִקְרִיב לַחֶם אֱלֹהִים".
2. ויקרא כ"א כ"ג:
 "אֲדַבֵּר אֶל הַפְּרִכֵּת לֹא יָבֵא וְאֵל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגַּשׁ כִּי מוֹם בּוֹ וְלֹא יַחַלֵּל אֶת מִקְדָּשִׁי כִּי אֲנִי ה' מִקְדָּשִׁים".
3. ויקרא י"ט י"ד:
 "לֹא תִקַּל חֶרֶשׁ וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל"
4. דברים כז, י"ח:
 "אֲרוּר מִשְׁגֵּה עוֹר בְּדַרְדָּר"
5. תורת כהנים (קדושים פרשה ב'):
 ולפני עיוור לא תתן מכשול - לפני סומא בדבר. בא ואמר לך: בת איש פלוני מה היא לכהונה? אל תאמר לו כשירה והיא אינה אלא פסולה. היה נוטל ממך עצה, אל תתן לו עצה שאינה הוגנת לו. אל תאמר לו: 'צא בהשכמה' שיקפחוהו ליסטים. 'צא בצהרים' בשביל שישתרב. אל תאמר לו: 'מכור את שדך וקח לך חמור' ואת עוקף עליו ונוטלה ממנו. שמא תאמר: עצה טובה אני נותן לו. והרי הדבר מסור ללב, שנאמר 'ויראת מאלקיך אני ה'.
6. רש"י:
 כי כל איש אשר בו מום לא יקרב - אינו דין שיקרב, כמו (מלאכי א ח) "הקריבהו נא לפחתך"
7. מלאכי א' ו-ח:
 (ו) בִּן יְכַבֵּד אָב וְעַבֵּד אֲדֹנָיו וְאִם אָב אֲנִי אֵיךָ כְּבוֹדִי וְאִם אֲדֹנָיִם אֲנִי אֵיךָ מוֹרָאֵי אָמַר ה' צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי וְאִמְרַתְּם בְּמָה בְּזִינוּ אֶת שְׁמִי: (ז) מְגִישִׁים עַל מִזְבְּחֵי לַחֶם מְגָלֵל וְאִמְרַתְּם בְּמָה גֵּאלְנוּדָּ בְּאִמְרַתְּכֶם שְׁלַחַן ה' נִבְזָה הוּא: (ח) וְכִי תִגָּשׁוּ עוֹר לְזִבַח אֵין רָע וְכִי תִגָּשׁוּ פֶסַח וְחָלָה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפַחְתְּךָ הִירָצֵד אוֹ הַיִּשָּׂא כְּנִידָּ אָמַר ה' צְבָאוֹת:

ראש בכניסת בהמה אלא כשהכניסה היא שלא לצורך תפלה ... אבל כשהכניסה היא לצורך תפילה של בעליו, אפשר אין זה דבר בזיון וקלות ראש כלל.

20. הרב מרדכי ברייש בשו"ת חלקת יעקב (או"ח סימן ל"ד):

ולפי עניות דעתי, הוראה זו תמוה לרבים, לבנות מגדול על יסוד רעוע כזה. התלמוד (הירושלמי, שעליו הסתמך הרב פיינשטיין) מדבר בבית המדרש או בית הכנסת שהיו לומדים שם ... אבל בזמן שאין לומדים בבית הכנסת, אסורין לאכול ולשתות אף לתלמידי חכמים, דאטו (האם) תלמיד חכם אינו מוזהר על מורא דמקדש ... ונסתר גם הראיה שלו ממה שהחסידיים נוהגין בכל בתי כנסיות שלהן להתיר אף בדבר רשות - זה בורכא (דבר תמוה). החסידיים נוהגים כן רק בבתי מדרשות שטיבלעך קלויזען שלהם, לא בבית הכנסת, שקדושת בית הכנסת חמורה להם למאד, ומזה הטעם הם נמנעין גם מלהתפלל בבית הכנסת ... ואין לך בלבול כוונה יותר מזה, כשרואין באמצע בית הכנסת או בית המדרש חמור או כלב עומד שם ... ומי יערב לנו שהחמור לא יטיל גללים באמצע התפלה ... ועוד לפי עניות דעתי אין הדבר ברור אם כוונת הירושלמי שכתב "ולחמריה" שמשמעותו חמור, ואפשר כוונתו להאדם שנוהג את החמור שהוא נקרא חמור ... ועוד אף אם יהיבנא ליה (נקבל את דעתו של הרב פיינשטיין) שכוונת הירושלמי "ולחמריה" הכוונה על חמור ממש (וכאמור שזה אינו דבר ברור ויסוד לבנות עליו בנין כל כך גדול), אין זה ראיה להתיר להכניס גם כלב לבית הכנסת ... ודאי כלב מגרע גרע מחמור, מי זוטר לן (האם קטן בעינינו) מאמר חז"ל (בבא קמא פג ע"א) המספר על אשה מעוברת שנבח בה כלב והפילה את עובריה. נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מישראל. והכא נמי (וכאן גם כן) כשישחקו בו הנערים, והכלב יתחיל לנבוח, חוץ מהגנאי והקלות ראש שיהיה בזה, יש גם חשש הפלת ולד. וקצת דומה לסכין ארוך (שאסרו חכמים להכניסו בבית הכנסת), משום שהוא מקצר ימיו של אדם, והתפילה באה להאריךם ... ועוד, וזה העיקר אצלי ... בעוונותינו הרבים שהיהדות כך נתרופפה, ובפרט במקומות הללו, אם יופתח פתח כמחט של סדקית, יופתח הפתח כפתחו של אולם, ויתכן שימצא כבר איזה ראביי להתיר זאת, ויתלה את עצמו באילן גדול, לומר כבר הותר מהפרושים לצורך גדול להכניס כלב לבית הכנסת, והוא בתור ראביי כבר יכריע מה זה נקרא צורך גדול, וח"ו יוכל לצמוח מזה חילול השם גדול, שהנוצרים אוסרים להכניס כלב לבית תיפלתם, ולהבדיל לבית הכנסת מותר ...

11. ברכות י"ט ע"ב:

"גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה"

12. ויקרא רבה פרשה ז:

אמר רבי אבא בר יודן: כל מה שפסל הקב"ה בבהמה הכשיר באדם: פסל בבהמה עורת או שבור או חרוץ או יבלת והכשיר באדם לב נשבר ונדכה, אמר רבי אלכסנדר: ההדיוט הזה אם משמש הוא בכלים שבורים גנאי הוא לו, אבל הקב"ה כלי תשמישו שבורים, שנאמר "קרוב ה' לנשברי לב, הרופא לשבורי לב, ואת דכא ושפל רוח, זבחי אלהים רוח נשברה, לב נשבר".

13. שו"ת חוות יאיר:

"ומימי לא עלה על לבי דפסול, משום דתפלה במקום קרבן, וכהן העובד צריך שיהיה בלי מום, כמו שעלה על דעתך. לא מחשבותיך מחשבותי, דברור דאין לדמותו לכהן..."

14. שו"ת בנין ציון סימן ה' הביא דעת מהר"י ברונא:

שדווקא לש"ץ קבוע אין ליקח בעל מום אבל להתפלל באקראי שרי, לזה יש הוכחה מלשון שו"ע שכתב דסומא יורד לפני התיבה, ולא נקט הלשון כמו בשאר מקומות בסימן זה שראוי להיות ש"ץ, משמע דדוקא לירד באקראי לפני התיבה שרי לבעל מום וגם לסומא אבל לא להיות ש"ץ בקביעות דבזה יש לחוש יותר ליקח שליח קבוע מכח הקריבהו נא לפחתך.

15. בכורות דף מד ע"ב:

"נכפה, אפילו אחת לימים"

16. רש"י (ד"ה אחת):

"שאינו נופל אלא פעם אחת לימים שתבא לזמן קבוע"

17. כתובות דף ע"ה ע"א:

"אפשר דנקט פילפלא בפומיה ועביד עבודה"

18. הגמרא במגילה:

"אמר רב הונא: זבלגן (= שאינו שולט ברירו) לא ישא את כפיו"

"ההוא דש בעירו הוה". [תרגום - רגיל בעירו].

19. הרב משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א):

ואין לנו שעת הדחק גדול מזה, שאם לא נתירנו, יתבטל כל ימיו מתפלה בצבור וקריאת התורה וקריאת המגילה בצבור, וגם יש ימים שהעגמת נפש גדולה מאד, כגון בימים נוראים וכהאי גוונא (וכגון זה) שרבים מתאספים, שלכן ראיה גדולה שיש להתיר להסומא שהכלב שמוליכו צריך להיות אצלו תמיד, ליכנס לבית הכנסת להתפלל ולשמוע קריאת התורה וכדומה.

אך טוב שישוב סמוך להפתח, שלא לבלבל את הצבור... יש להסתפק דאולי בכלל ליכא (אין) שום בזיון וקלות

ולאידיך גיסא, מה שכתב ב"אגרות משה": "שאם לא נתירנו, יתבטל כל ימיו מתפלה בציבור וקריאת התורה וקריאת מגילה - קשה להאמין שלא יהיה לו איזו עצה, שמי שהוא יוליכנו לבית הכנסת, ועל כל פנים לעתים מיוחדים. ואם באמת כן, שאין לו שום עצה אחרת, הרי הוא בכלל אונס ורחמנא פטריה (והתורה פטרה אותו) ... והעיקר אצלי, שעל כל פנים, לעתים מיוחדים, מסתמא ימצא למישהו להוליכו לבית הכנסת, ולא להתיר מפאת זה להכניס כלב לבית הכנסת, וסימן לדבר: "לא תביא מחיר כלב בית ד' כי תועבה הוא" (על פי דברים כ"ג יט)

21. הרב עובדיה יוסף:

נכון להחמיר במקום שאפשר, שלא להכניס לבית הכנסת כלב נחייה לצורך התפילה, ואם אין דרך אחרת, אז יש לנהוג כך, שבמקום שרגילים האנשים לגדל כלבים, מותר לעיור להכנס עם כלב הנחייה שלו לבית הכנסת, ובמקום שעלולה שהיית הכלב לגרום להפרעה בתפילה, מפני שאינם מורגלים בכלבים, יש להשתדל מאוד להשאיר את הכלב מחוץ לבית הכנסת, ואם אי אפשר לעשות כן, יש לשים את הכלב בפניה צדדית בבית הכנסת, על מנת שלא תגרם הפרעה למהלך הכוונה בתפילה. ואולם לדעת הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א, בשו"ת שמע שלמה (ח"ד ס"ג), אין לאפשר כניסת כלב לבית הכנסת כלל, ובפרט בשעת התפילה. והמחמיר כדבריו במקום שאפשר, תבא עליו ברכה